

JUDr. Leopold Heyrovský. †

Dne 17. února t. r. dobojoval vynikající romanista český svůj několikaletý zápas se smrtí. My všichni znali jsme Heyrovského jako muže neúnavné energie. Oněm v pravém slova smyslu se mohlo říci, že se za celý den nezastavil. V něm neustále cosi hořelo, nedovedl vykonat ani nejprostší práci bez jistého zaujetí, což teprve, když šlo o věc jeho lásky, a tím mohla být buď jen nějaká otázka vědecká nebo některá fakultní nebo universitní záležitost. Tu nelitoval času, dokud věc nepronikl a neprovedl. A tento muž, plný vervy a života, stojící uprostřed nejúsilovnější vědecké práce a plánů do budoucna, vrátil se pojednou na podzim r. 1918 do své milované Prahy těžce zkušeno záchvatem choroby, která na ráz připravila jeho tělo o všechnu jeho pružnost a pohyblivost, která však po léta nedovedla zlomit jeho ducha. Jen s úsilím podařilo se přemluvit Heyrovského, aby semestr nepřednášel. Byla to za celý jeho život první dovolená. Sotva se však poněkud zotavil, ujal se opět všech svých fakultních prací v plném rozsahu, on si ani v nemoci nehověl a konal stejně práce příjemné i namahavé. A v nejtěžších chvílích neztrácel svůj humor a svůj optimismus. Především však neztratil svoji chuť k vědecké práci. Zasvěceným bylo známo, že po léta pracuje na velikém systematickém díle o římském civilním procesu. V pracích těch

pokračoval vytrvale i za své nemoci a byl by je jistě dovedl ke konci, kdyby je nebyl musil přerušit přípravou nového vydání svého systému, jež během 1921-22 vyšlo značně přepracované, do posledního bodu i s rejstříkem vlastní práce Heyrovského, již vykonal bez jakékoliv cizí pomoci. Žel, že na podzim r. 1922 záchvat nemoci se opakoval a znemožnil mu další práci naprosto. Prof. Heyrovský se sice opět brzy zotavil a zachoval si všechn svůj živý zájem o věci universitní i fakultní, jeho úžasná paměť zůstala neseslabena a on si pamatoval stejně věci dávno minulé jako věci nejnovější, žil duchem neustále uprostřed svých kolegů a neustával se starati zejména o akademický dorost náš — na vědeckou práci nebylo však již pomyšlení a sebe vzdálenější narážku na svoji chystanou knihu přijímal krajně bolestně i od osob sobě nejbližších. Bylo to vědomí, že nedokončil, co mu tolik leželo na srdci.

A přece zůstalo ze zamýšleného díla v jeho pozůstatosti tolik, že netřeba mluvit o torsu. Téměř všechny základní otázky civilního procesu římského jsou tu zpracovány ve formě hotové k tisku a lze doufat, že spis bude v dohledné době publikován.

Publikován býti musí, aby bylo možno učiniti si úplný obraz o vědeckém založení Heyrovského a o způsobu jeho práce. Ve svém největším dosud uveřejněném díle, zmíněných již Dějinách a systému soukromého práva římského, uložil si Heyrovský z praktických zřetelů těžkou obět a vyneschal celý kritický a literární aparát. Jen odborník ví, jak je kniha Heyrovského promyšlena a odvážena. Téměř každá stránka spočívá na vlastním propracování veškerého materiálu jak pramenů, tak literatury. Tímto způsobem práce připomíná Heyrovský svého mnichovského učitele Brinze, jehož Pandekty již ve svém prvním vydání byly dílem skrz naskrz svérázným, spočívajícím na vlastním studiu pramenů. Celý ten aparát měl Heyrovský pečlivě roztřídný a doplňoval jej podle nejnovějších prací vždy velmi svědomitě. Kdyby byl i jen zlomek z toho publikoval ve své knize, bylo by dnes každému patrné, jak universální duch tvořil tuto učebnici. Heyrovský nebyl jednostranný civilista, který nevidí za hranice svého oboru. Ovládal do de-

tailu celý obor veřejného práva římského, jak u odchovance novějšího směru historicko-právní školy nelze ani jinak očekávat, konával také s oblibou speciální přednášky o jednotlivých oborech veřejného práva a měl jasný obraz o totalitě antického života právního i hospodářského. Neuzavíral se moderním metodám badatelským a přijímal kriticky jejich výsledky, jimiž se obraz romanistiky v posledních čtyřiceti létech tak podstatně změnil. Kritickému jeho duchu právě moderní metoda interpolační musila hověti. O tom všem by učebnice jeho hovořila i pro široké právnické publikum o mnoho výrazněji, kdyby nebyl svůj vědecký aparát, tuto samozřejmost historické práce, obětoval výboru z pramenů, který měl studující uváděti bezprostředně do poznání právnické mluvy římské.

Zřetelem paedagogickým dlužno si také vysvětliti dogmatický a systematický ráz knihy, jemuž moment historický se veskrz podřídil. I v úvodní části své knihy o právních pramenech římských odolal Heyrovský v zájmu ostrosti pojmu lákavé možnosti výkladu synchronistického, který by již sám jistě byl usnadnil začátečníkovi vniknutí do historického vývoje římského práva. To vše bylo u Heyrovského vědomé omezení se. Proto nelze se domnívati, že by byl podceňoval význam klasického práva římského a jeho jedinečnou krásu, již je tak těžko vystihnouti prostředky moderní dogmatiky, jež ve službách pojmu se zcela rozešla s římským dynamickým pojetím práva. Na opak tyto otázky tvořily po celý život Heyrovského předmět jeho nejživějšího zájmu, což došlo konečně výrazu v tom, že se rozhodl svůj systém římského civilního procesu omezit na proces *klasický*. Na štěstí právě partie o *actio* a o řízení *in jure* jsou v jeho rukopisech plně zpracovány. Leccos z toho publikoval Heyrovský v posledních 20 letech jako »Studie k civilnímu procesu římskému«. I tyto studie jsou v definitivním díle Heyrovského namnoze zase přepracovány a rozšířeny. Z prací dosud uveřejněných nejskvělejší byla studie o »Obhajovacích prostředcích v civilním procesu římském«, vydána r. 1915 v Poctě Ottově.

Tak Heyrovský položil svým posledním dílem základ k další vědecké práci české o právu římském. Český ro-

manista bude mít i v nedokončeném spise Heyrovského tak dokonalý návod k další své práci, že by podobného sotva hledal dnes i v cizí literatuře. Heyrovský bude vůdcem i v budoucnosti ještě, až mladší generace našich romanistů se pokusí o nové zpracování věčně nového problému římského soukromého práva, který generaci našich otců se zdál býti rozřešeným v různých těch učebnicích pandekt, o nichž dnes víme, že obsahují vše jiné spíše, než skutečné římské právo.

Heyrovský se nikdy necítil starým. Srdce jeho patřilo vždy mládí. Láska a úcta mladých jsou a budou mu nejkrásnějším památkem.

O. S.

Vlastníková dispozice uvolněnou hypotekou v osnově čl. občanského zákona.

Napsal Dr. FRANTIŠEK ROUČEK.

(Pokračování.)

Pokud jde o úroky, jeví se mezi odst. 2 § 461 a) a § 460 a) osnovy jistá nesrovnalost. Podle prvního měly by se úroky platiti jen při zápůjčce úročné, cituje se však v závorce ustanovení druhé, kde se praví: »Podle osobní pohledávky spojené se zástavním právem, ve veřejných knihách... zapsaným, dává se ze zapsané pohledávky výpověď, řídí se její splatnost a určuje se povinnost náhrady útrat vkladu, výpovědi a kvitance«, kde tedy nemluví se o úročitelnosti. Nesrovnalost tuto bylo by odstraniti snad vložení slůvka »úroků« za výraz »náhrady« v § 460 a.

Úroky z úroků pojaty byly do normální hypoteky, aby byla dosti pružnou, uváží-li se, že žádá je každý peněžní ústav.

Stran ostatních částek rozsahu nebude zajisté sporu o tom, že ustanovením § 461 a. odst. 1. není dotčen předpis § 1426 o. z. o. Vždyť — pokud nebude osobním závazkem jinak určeno — ponese nadále útraty kvitance věřitel a